

Zbirka odločb sodne prakse

Zadeva C-437/22

**Kazenski postopek
proti
R. M.
in
E. M.**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Riigikohus)

Sodba Sodišča (prvi senat) z dne 29. februarja 2024

„Predhodno odločanje – Kmetijstvo – Skupna kmetijska politika – Podpora za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) – Zaščita finančnih interesov Unije – Uredba (ES, Euratom) št. 2988/95 – Člen 7 – Upravni ukrepi in kazni – Uredba št. 1306/2013 – Člena 54 in 56 – Delegirana uredba št. 640/2014 – Člen 35 – Izterjava neupravičeno izplačanih zneskov od oseb, ki so bile udeležene pri storitvi nepravilnosti – Pojem „upravičenec““

- 1. Kmetijstvo – Financiranje s strani EKSRP – Potrditev obračuna – Izterjava neupravičeno izplačanih zneskov – Osebe, ki morajo izpolniti obveznost vračila – Osebe, ki niso upravičenke do pomoči in ki so namerno predložile napačne podatke, da bi bila ta prejeta – Vključitev (Uredba Evropskega parlamenta in Sveta št. 1306/2013, uvodna izjava 39, člena 54(1) in 56, prvi odstavek; Uredba Sveta št. 2988/95, člen 7; Uredba Komisije št. 640/2014, člen 35(6)) (Glej točke od 49 do 54 in od 60 do 63 ter točko 1 izreka.)*
- 2. Kmetijstvo – Skupna kmetijska politika – Financiranje s strani EKSRP – Podpora za razvoj podeželja – Zavrnitev ali ukinitvev pomoči – Upravičenec, ki je predložil lažne dokaze, da bi prejel pomoč – Pojem upravičenca – Zastopnik pravne osebe, ki je ravnal goljufivo, da bi pridobil pomoč za to pravno osebo – Izključitev – Zastopnik, ki prejema dobičke, ki jih ustvari pravna oseba – Nevplivanje (Uredba Komisije št. 640/2014, člen 35(6))*

(Glej točki 67 in 68 ter točko 2 izreka.)

Povzetek

Sodišče, pri katerem je Riigikohus (vrhovno sodišče, Estonija) vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe, je potrdilo možnost, da država članica zahteva vračilo pomoči, ki se financira iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in je bila neupravičeno izplačana družbi prejemnici, neposredno od fizičnih oseb, ki so njeni zakoniti zastopniki, če so te ravnale goljufivo z namenom pridobitve te pomoči, čeprav jih samih ni mogoče šteti za upravičence do pomoči.

Družba X OÜ, ki se je združila z družbo Y OÜ, je prejela pomoči v okviru programov za razvoj podeželja v Estoniji za leta od 2007 do 2013 in za leta od 2014 do 2020.

R. M. in E. M., njegova žena, sta bila zaporedoma zastopnika te družbe.

V okviru kazenskega postopka, ki je potekal proti R. M. in E. M., sta Viru Maakohus (sodišče prve stopnje v Viruju, Estonija) in nato Tartu Ringkonnakohus (pritožbeno sodišče v Tartuju, Estonija) R. M. spoznali za krivega treh goljufij v zvezi z nepovratnimi sredstvi v korist družbe X, E. M. pa za krivo kot sotorilko dveh od teh goljufij, ker sta pristojnemu estonskemu organu namerno predložila napačne podatke za pridobitev zadevnih pomoči.

Poleg tega sta navedeni sodišči R. M. in E. M. naložili, naj Republiki Estoniji plačata znesek teh pomoči, ki jih je družba X neupravičeno prejela.

R. M. in E. M. sta pri vrhovnem sodišču, ki je predložitveno sodišče, vložili kasacijski pritožbi, pri čemer sta menila, da je mogoče neupravičeno prejeto pomoč veljavno izterjati zgolj od njenega upravičenca, in sicer družbe Y, ki naj bi prevzela pravice in obveznosti družbe X po združitvi teh dveh družb.

Predložitveno sodišče je potrdilo obsodbi R. M. in E. M. zaradi goljufij v zvezi z nepovratnimi sredstvi, vendar je podvomilo o možnosti, da se od njiju zahteva vračilo zadevnih pomoči.

Natančneje, predložitveno sodišče je želelo izvedeti, prvič, ali upoštevne določbe prava Unije¹ dovoljujejo, da se pomoč, ki se financira iz EKSRP in ki je bila neupravičeno prejeta zaradi goljufivih ravnanj, izterja ne le od upravičenca do te pomoči, ampak tudi od oseb, ki so bile, ne da bi jih bilo mogoče šteti za upravičence do navedene pomoči, udeležene pri storitvi nepravilnosti, zaradi katere je bila ta pomoč neupravičeno izplačana.

Drugič, v bistvu se je spraševalo, ali je mogoče, če je pravna oseba prejela kmetijsko pomoč zaradi goljufivih ravnanj, ki jih je mogoče pripisati njenim zastopnikom, te zastopnike, ker so dejansko oni tisti, ki prejmejo dobiček, ki ga ustvari ta pravna oseba, šteti za „upravičence“ do te pomoči v smislu prava Unije².

¹ Gre za člen 56, prvi odstavek, Uredbe (EU) št. 1306/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 352/78, (ES) št. 165/94, (ES) št. 2799/98, (EC) No 814/2000, (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 485/2008 (UL 2013, L 347, str. 549, in popravek v UL 2016, L 130, str. 13), na eni strani v povezavi s členom 54 te uredbe in členom 35(6), prvi stavek, Delegirane uredbe Komisije (EU) št. 640/2014 z dne 11. marca 2014 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 1306/2013 Evropskega parlamenta in Sveta glede integriranega administrativnega in kontrolnega sistema, pogojev za zavrnitev ali ukinitvev plačil in za upravne kazni, ki se uporabljajo za neposredna plačila, podporo za razvoj podeželja in navzkrižno skladnost (UL 2014, L 181, str. 48), ter na drugi strani ob upoštevanju člena 7 Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95 z dne 18. decembra 1995 o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 1, str. 340).

² Zlasti v smislu člena 35(6) Delegirane uredbe št. 640/2014 v povezavi s členom 2(1), drugi pododstavek, točka 1, te delegirane uredbe.

Presoja Sodišča

Sodišče je za odgovor na ti vprašanji analiziralo zlasti kontekst in cilje upoštevni določb prava Unije.

Na eni strani je v uvodni izjavi 39 Uredbe št. 1306/2013 poudarjena potreba po tem, da države članice preprečijo, odkrijejo in učinkovito obravnavajo vsako nepravilnost ter da morajo za to uporabljati Uredbo št. 2988/95. Poleg tega člen 54(3)(b) te uredbe, ki državam članicam dovoljuje, da opustijo izterjavo neupravičeno prejete pomoči, kadar se izkaže, da je ta nemogoča zaradi plačilne nesposobnosti med drugim „oseb, ki so pravno odgovorne za nepravilnost“, ne bi imel polnega učinka, če ne bi bilo mogoče zahtevati vračila zadevne pomoči od teh oseb.

Na drugi strani možnost, da se neupravičeno prejeto pomoč izterja ne le od upravičenca do te pomoči, ampak tudi od oseb, ki so namerno predložile napačne podatke s ciljem njenega prejetja, prispeva k uresničitvi cilja zaščite finančnih interesov Unije³, zlasti če je upravičenec pravna oseba, ki ne obstaja več ali nima zadostnih sredstev za vračilo te pomoči.

Poleg tega dejstvo, da se od teh oseb zahteva vračilo take neupravičeno prejete pomoči, ni v nasprotju z načelom pravne varnosti, ker je upoštevna ureditev v zvezi s tem dovolj jasna.

Čeprav namreč člen 56 Uredbe št. 1306/2013 ne določa izrecno obveznosti vračila pomoči za te osebe, je treba ta člen razlagati ob upoštevanju uvodne izjave 39 te uredbe. Poleg tega člen 2(1)(g) te uredbe v zvezi z opredelitvijo pojma „nepravilnost“ vsebuje izrecno sklicevanje na Uredbo št. 2988/95. V skladu s členom 7 Uredbe št. 2988/95 pa se lahko vračilo pomoči naloži tudi osebam, ki so bile udeležene pri storitvi zadevne nepravilnosti.

Sodišče je nazadnje dodalo, da iz take analize ni mogoče sklepati, da je zastopnike pravne osebe, ki so ravnali goljufivo, da bi tej pravni osebi omogočili pridobitev kmetijske pomoči, mogoče opredeliti kot „upravičence“ do pomoči. Zanje namreč ni mogoče šteti, da so „upravičenci“ do te pomoči v smislu Delegirane uredbe št. 640/2014, če ne spadajo v nobeno od treh kategorij oseb, na katere se nanaša člen 2(1), drugi pododstavek, točka 1, te uredbe,⁴ tudi če so dejansko ti zastopniki tisti, ki prejmejo dobiček, ki ga ustvari ta pravna oseba.

³ Kot je določen v členu 58(1)(e) Uredbe št. 1306/2013. Glej tudi cilj učinkovitosti boja proti goljufijam iz četrte uvodne izjave Uredbe št. 2988/95.

⁴ To je kmet, kot je opredeljen v členu 4(1)(a) Uredbe (EU) št. 1307/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o pravilih za neposredna plačila kmetom na podlagi shem podpore v okviru skupne kmetijske politike ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 637/2008 in Uredbe Sveta (ES) št. 73/2009 (UL 2013, L 347, str. 608), upravičenec, za katerega velja navzkrižna skladnost v smislu člena 92 Uredbe (EU) št. 1306/2013, in/ali upravičenec do podpore v okviru razvoja podeželja iz člena 2(10) Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 (UL 2013, L 347, str. 320).